

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sygn. akt K 5/12
BAS-WPTK-308/12

Warszawa, dnia 11 października 2012 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KAN C E L A R I A	
wpl. dnia	11. 10. 2012
L.dz.	L. zał.

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej modyfikuję wyjaśnienia w sprawie wniosku grupy posłów (sygn. akt K 5/12), jednocześnie wnosząc o **umorzenie postępowania** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, ze względu na utratę mocy obowiązującej przepisów.

Uzasadnienie

I. Dotychczasowe stanowisko Sejmu w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym

1. Grupa posłów (dalej: wnioskodawca) przedstawiła 25 stycznia 2012 r. Trybunałowi Konstytucyjnemu wniosek o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 14 pkt 24 oraz art. 18 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 139, poz. 814 ze zm.; dalej: u.s.i.o.). W dniu 14 czerwca 2012 r. Sejm przedłożył wyjaśnienia w tej sprawie, wnosząc o stwierdzenie, że art. 14 pkt 24 i art. 18 u.s.i.o.:

a) **są zgodne** z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 51 ust. 1-2 Konstytucji,

b) **nie są niezgodne** z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

2. W przesłanym Trybunałowi Konstytucyjnemu stanowisku Sejm przedstawił argumenty przemawiające za konstytucyjnością badanych przepisów, równocześnie sygnalizując, że w Ministerstwie Edukacji Narodowej trwają prace legislacyjne nad projektem ustawy o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz o zmianie ustawy o systemie oświaty (dalej: nowy projekt ustawy). Zgodnie z regulacjami opracowywanego projektu ustawy, derogacji miały ulec art. 14 pkt 24 oraz art. 18 u.s.i.o.

II. Utrata mocy obowiązującej zaskarżonych przepisów

1. W dniu 31 sierpnia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 27 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 941; dalej: ustawa nowelizująca albo u.n.). Zgodnie z art. 1 pkt 12 i 13 u.n. zostały uchylone art. 14 pkt 24 oraz art. 18 u.s.i.o. A zatem przepisy, które stanowią przedmiotem kontroli w niniejszym postępowaniu, zostały formalnie wyeliminowane z systemu prawa.

2. Jak wynika z analizy orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, formalne uchylenie przepisu nie zawsze jest równoznaczne z pozbawieniem tego przepisu mocy obowiązującej. Przepis prawny uznawany jest za obowiązujący w takim zakresie, w jakim ma nadal zastosowanie do określonych zdarzeń prawnych, a zatem przez taki okres, w jakim na jego podstawie są albo mogą być podejmowane indywidualne decyzje stosowania prawa (zob. wyroki TK z: 31 stycznia 2001 r., sygn. akt P 4/99; 9 lipca 2009 r., K 31/08; 15 grudnia 2009 r., sygn. akt K 30/08; 16 marca 2011 r., sygn. akt K 35/08; 18 lipca 2012 r., sygn. akt K 14/12). W związku z powyższym nasuwa się pytanie, czy pomimo uchylenia (derogacji) zaskarżonego przepisu możliwe jest dalsze jego stosowanie do sytuacji z przeszłości, teraźniejszości lub przyszłości, to jest, czy przepis ten wciąż obowiązuje w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej: ustawa o Trybunale albo u.TK). W tym celu konieczne jest ustalenie treści odpowiedniej normy intertemporalnej mającej zastosowanie do art. 14 pkt 24 oraz art. 18 u.s.i.o.

Ustawa nowelizująca nie zawiera wyrażonych *expressis verbis* przepisów przejściowych. Powstałe w związku z wejściem w życie ustawy nowelizującej zagadnienie intertemporalne należy więc rozwiązać zgodnie z ogólną zasadą natychmiastowej skuteczności nowego prawa. (wyroki TK z: 11 stycznia 2005 r., sygn. akt SK 60/03; 25 maja 2004 r., sygn. akt SK 44/03). Ponadto, zaznaczyć również należy, że zaskarżone przepisy, choć obowiązywały w okresie od 5 lipca 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r., nie zostały ani razu zastosowane. Do dnia 1 marca 2014 r., zgodnie z art. 105 u.s.i.o., system informacji oświatowej funkcjonuje na zasadach ustalonych w art. 106-118 u.s.i.o., co oznacza, że do ww. daty podstawą zbierania informacji o liczbie uczniów posiadających specjalne potrzeby edukacyjne oraz korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest art. 107 ust. 3 pkt 1 lit. h oraz pkt 2 lit. d u.s.i.o. Natomiast zaskarżone przepisy miały zostać po raz pierwszy zastosowane od 1 marca 2014 r. Uznać zatem należy, że art. 14 pkt 24 oraz art. 18 u.s.i.o. nie znajdują zastosowania do jakichkolwiek stanów faktycznych.

Tym samym, zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o Trybunale, w przypadku, gdy akt normatywny (przepis takiego aktu) w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał, postępowanie powinno zostać umorzone.

3. Zgodnie z art. 39 ust. 3 u.TK, postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym może być kontynuowane również wobec przepisu, który formalnie utracił moc obowiązującą (został uchylony przez ustawodawcę), jeżeli jest to konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw.

Ocena konstytucyjności art. 14 pkt 14 i art. 18 u.s.i.o. w dawnym (uchylonym) brzmieniu będzie dopuszczalna, jeżeli zostaną spełnione, wypracowane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, trzy warunki: a) przepis będący przedmiotem oceny zawiera treści normatywne odnoszące się do sfery praw i wolności konstytucyjnie chronionych; b) nie istnieje alternatywny instrument prawny (poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny), który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie, zanim ów przepis utracił moc obowiązującą; c) ewentualna eliminacja danego przepisu z systemu prawnego stanowić będzie skuteczny środek przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązywaniem kwestionowanej regulacji prawnej (wyrok TK z 16 marca 2011 r., sygn. akt K 35/08 wraz ze wskazanym tam orzecznictwem).

Zaskarżone przepisy umożliwiać miały gromadzenie danych dziedzinowych ucznia, które niewątpliwie stanowiły dane wrażliwe. Obejmowały bowiem informację o objęciu ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną organizowaną przez szkołę (art. 14 pkt 24 u.s.i.o.) oraz dane dziedzinowe w związku z objęciem ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną (art. 18 u.s.i.o.). W związku z tym stwierdzić trzeba, że pierwsza przesłanka została *in casu* spełniona, gdyż zaskarżone przepisy odnoszą się do sfery praw i wolności konstytucyjnych (prawa do prywatności oraz autonomii informacyjnej). Trzeba zatem ustalić, czy ze względu na nową sytuację prawną występują dwie pozostałe przesłanki.

Jak powyżej wskazano zaskarżone przepisy nie zostały zastosowane, gdyż system informacji oświatowej, w którym gromadzone miały być informacje o uczniach, w tym na podstawie art. 14 pkt 24 oraz art. 18 u.s.i.o., nie został jeszcze utworzony. Do dnia 1 marca 2014 r. funkcjonuje bowiem system informacji oświatowej, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463, z 2005 r. Nr 64, poz. 565 oraz z 2007 r. Nr 42, poz. 273), zgodnie z organizacją i na zasadach działania określonych w art. 106-118 u.s.i.o. (art. 105 u.s.i.o.). A zatem w nowym systemie informacji oświatowej jeszcze nie zostały zgromadzone dane dziedzinowe dotyczące uczniów, w tym dane,

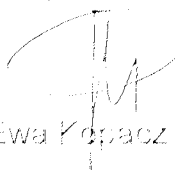
o których mowa w zakwestionowanych przepisach. Nie doszło zatem do ewentualnego naruszenia praw i wolności konstytucyjnych. Uznając za niezgodne z Konstytucją zakwestionowane przepisy wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie stanowiłby zatem jedyne go skutecznego środka przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązywaniem kwestionowanej regulacji prawnej. Tym samym stwierdzić trzeba, że nie został spełniony ani warunek nieistnienia alternatywnego instrumentu prawnego, poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny, który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie, zanim ów przepis utracił moc obowiązującą, ani warunek skutecznego przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązywaniem kwestionowanej regulacji prawnej,. Wobec powyższego kontynuowanie wobec art. 14 pkt 24 oraz art. 18 u.s.i.o. postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym nie jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Nie są spełnione warunki wskazane w art. 39 ust. 3 u.TK, a postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym powinno zostać umorzone.

III. Uwagi końcowe

1. Z tych względów konieczna jest modyfikacja pierwotnego stanowiska Sejmu (z 14 czerwca 2012 r.) i stwierdzenie, że na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym należy **postępowanie umorzyć**, ze względu na utratę mocy obowiązującej art. 14 pkt 24 i art. 18 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 139, poz. 814 ze zm.) przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

2. Na marginesie zwrócić należy uwagę, że zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy nowelizującej zwiększenie poziomu anonimowości uczniów, a zatem zagwarantowania w większym stopniu konstytucyjnych praw do prywatności i autonomii informacyjnej, leżało u podstaw inicjatywy zmiany ustawy. Jak bowiem wynika z uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej: „Projekt ustawy zawiera przede wszystkim rozwiązania mające na celu zwiększenie poziomu anonimowości gromadzonych w SIO danych dotyczących pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez przedszkola, szkoły i placówki oświatowe, w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej do bazy danych SIO będą przekazywane dane o liczbie uczniów korzystających

z poszczególnych form tej pomocy, co skutkuje wprowadzeniem zmian w unormowaniach rozdziału 2 ustawy dotyczących zakresu danych gromadzonych w SIO [...] Intencja podjętej nowelizacji ustawy jest odpowiedź na pewne zastrzeżenia zgłaszane wobec ustawy (dotyczące gromadzenia w nowym SIO danych osobowych uczniów korzystających z przewidzianych w prawie oświatowym form pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz uczniów, którym poradnia psychologiczno-pedagogiczna wydała opinię, w tym opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka lub orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego). Stwierdziwszy istnienie zagrożeń, jakie zastrzeżenia te mogą spowodować dla tworzenia nowego SIO, zdecydowano się na nowelizację, która pozwoli zrealizować wartość w tym momencie nadrzędną, tj. zbudowanie nowego jakościowo systemu informacji oświatowej” (uzasadnienie projektu ustawy, s. 1-2, druk sejmowy nr 551/ VII kad.)

1
MARSZAŁEK SEJMU

Ewa Kopacz